

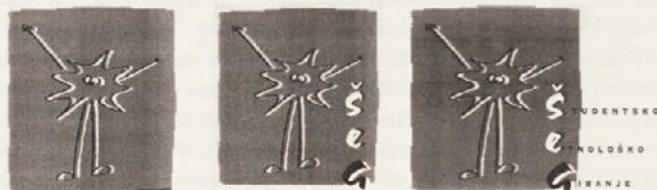
Matej Poljanšek

ŠEGAVCI. ŠTUDENTSKA SEKCIJA SLOVENSKEGA ETNOLOŠKEGA DRUŠTVA

V študijskem letu 1995/96 je bila obujena Študentska sekcija SED, ki si je nadela ime *Šegavci - Študentsko etnološko gibanje*. Do obuditve omenjene sekcije je prišlo zaradi splošnega nezadovoljstva nad pomanjkljivim vključevanjem študentskega življa v aktualna etnološka dogajanja. Zatorej naj bo pričujoči prispevek hkrati tudi poziv vsem študentom Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo k sodelovanju pri šegavskih projektih. Namen in cilji delovanja Študentske sekcije SED so izboljšanje povezav in sodelovanja med študenti na Oddelku ter širše vse do mednarodnih okvirov; promocija in razvoj etnološke vede; sodelovanje pri oblikovanju študijskega programa; širjenje možnosti obštudijskih dejavnosti...

Do sedaj izvedene šegave zamisli: popotni *Etnološki tematski večeri* z diapozitivi, *Rokovanja* (srečanja s študenti drugih oddelkov in fakultet) in *navsezava stikov* s študenti nekaterih tujih fakultet (Lodž, Zagreb, Bruselj, Amsterdam...).

V bodoče nameravamo izvesti sledeče "šegave" projekte: *obisk zagrebških študentov etnologije* (8. - 13. 3. 1996), *Mednarodno kolesarsko razis-kovalno popotovanje po Krasu* v maju letos, *Večer etno glasbe* in javna predstavitev Šegavcev na Tednu mladih Kranja '96 (18. 5. 1996), *včlanjevanje v med-*

Trije logotipi Šegavcev

narodne krovne študentske EIKA organizacije, nadaljevanje Rokovanj in Etnoloških tematskih večerov, ureditev študentske čajnice-računalnice za arheologe in etnologue na Zavetiški 5, študentska številka Glasnika SED...

Izvedba omenjenih projektov je odvisna od sodelovanja in trdega dela čim večjega števila študentov vseh letnikov etnologije in kulturne antropologije.

Dolžnosti in moralne obveze nam narekujejo, da se ob koncu pričujočega prispevka zahvalimo pokroviteljem, brez katerih bi bilo naše delo precej oteženo.

Iskreno zahvalo si zaslužijo: FRUCTAL, ŠOFF, ŠOU v Ljubljani, Maya d. o. o., Trgovina PAPIRAJ, Židovska 1, Ljubljana.

Samo Klemenčič - Baldus, Lea Kužnik

"TI KR PEL"

(ali nekaj podobnega poročilu o strokovni ekskurziji na Poljsko)

V drugi polovici novembra se je sedem študentov in študentk z Oddelka za etnologijo in kulturno antropologijo Filozofske fakultete v Ljubljani (Mirjana Brajić, Branka Vukotić, Katja Povše, Natalija Marovt, Primož Časl, Lea Kužnik, Samo Klemenčič) ter dva profesorja (Božidar Jezernik, Zmago Šmitek) udeležilo strokovne ekskurzije na Poljsko. Namen ekskurzije je bil seznaniti se z nekaterimi vidiki kulture in načina življenja Poljakov ter navezati tesnejše stike z Oddelkom za etnologijo v Lodžu, s katerim je v bodoče predvideno tudi sodelovanje pri skupnih projektih.

Po vrnitvi v Ljubljano smo morali študentje, ki smo se izleta udeležili, pripraviti kratka poročila, katerih sintezo predstavlja pričujoči dnevnik. Opozorilo: to ni smirno resen tekst.

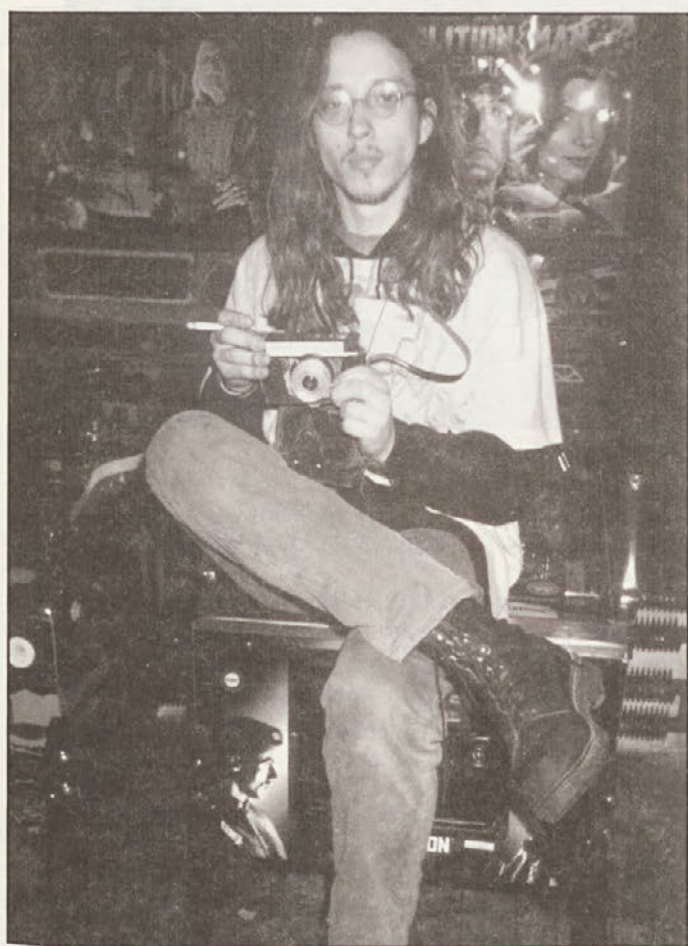
sobota, 18. november 1995

Za polurno akademsko zamudo je - kot vedno - poskrbel predstavnik neevropske sekcije naše neustrašne ekspedicije. Po kratki meditaciji ob poskusu dojetja filozofsko-transcendentalne in nadčutno-ekspresionistične mantre, ki se glasi: "Ti kr pel", smo zapustili varno toplino parkirišča Filozofske

fakultete ter se polni možgane parajoče radovednosti in neskončne sle po intenzivni ekspanziji meja splošne razgledanosti podali v krut in neizprosni svet. Vozi, Miško!

Demolirano anarhično stanje naših cest je bilo krivo tega, da je pot od Ljubljane do Šentilja (borih 140 km) brezobzirno požrla cele tri ure nam tako dragocenega časa. Obvladovanje bontona in brezkompromisno posedovanje znanja o kulturi poslovnih, promocijskih in protokolarnih daril pa je eksplozivno privrelo na dan na zadnji bencinski črpalki pred avstrijsko mejo, kjer smo se udeleženci ekspedicije, v želji po promociji slovenskega vina, ob strokovnih in poslovnih diskusijah, ki navadno sledijo formalnim protokolom, primerno oborožili in pripravili na soočenje s poljskimi gostitelji. "Gospa, dajte mi tisto s police!"

Najbrž je iz našega harmonično usklajenega razpoloženja vel duh proletarske zavesti, saj smo morali na slovensko-avstrijski meji pojasnjevati, da na Poljsko ne odhajamo iskat dela. Pa tudi krampe in lopate smo pozabili doma. Sicer pa v Avstriji nismo utegnili sprožiti večjih nacionalnih sporov in konfliktov, saj smo deželo na senčni strani Alp predrveli brez daljših postankov. Nevarno revolucionarno vzdušje naših izkoriščanih in zanemarjenih trebušov (katerih agresivno-provokativno geslo se je glasilo: "Siti nismo, žejni pa!") nam je z

Lodž, 22. 11. 1995, Tropic bar.

Foto: Samo Klemenčič.

zdrženimi močmi uspelo zatreti šele za avstrijsko-češko mejo. Čeprav smo nato Češko prevozili v temi, pa so vedno budne in na vsako najmanjšo malenkost pozorne oči etnologov opazile, da se na ulicah nahaja zelo malo ljudi. Poznavanje strokovne literature o teoriji praznih ulic v povezavi z neposrednim opazovanjem brez udeležbe nas je pripeljalo do logičnega sklepa: moški iz nižjega srednjega sloja, stari od 16 do 19 let ter od 33 do 47 let po televiziji spremljajo roketno tekmo Slovenija - Hrvaška, vsi drugi pa gledajo izbor za Miss sveta.

Po približno sedemnajstih urah vožnje (in okoli dvajsetih krajših postankih, kjer si je ogrožena kadilska vrsta sesalcev lahko zagotovila minimalno količino nikotina, potrebnega za normalno funkcioniranje organizma) smo dosegli cilj našega hrepenenja. Lodž. Vsem je naenkrat zastalo srce. Dušilo nas je v grlih. Razbijalo v glavah. Žgečkalo po podplatih. Srbelo v nosovih. Zdaj je šlo zares. In potem smo šli spat.

nedelja, 19. november 1995

Iskreno začudenje in navdušenje nad moderno konfortnostjo univerzitetnega kongresnega centra (ki nam je pet dni nudil materinsko gostoljubnost in zavetje pred kvarnimi vplivi tujega sveta) še vedno ni popustilo. Sicer pa je prvi dan naše imigracije od nas terjal (kot seveda tudi vsi drugi dnevi) veliko mero izčrpavajoče samodiscipline in neposrednega opazovanja z udeležbo, s posebnim poudarkom na praktično-intelektualističnem podoživljanju in nepristranskem interpretiranju poljske kulture in načina življenja.

Za popestritev morbidno sivega dne je poskrbela gospa

Bogna Ciesielska Szyna, ki nas je najprej pospremila v Tubazin in nam razkazala razkošen dvorec družine Walewski. Tam smo tudi okusili opojno sladkobo posebnih privilegijev, ki jih človeku radodarno nudi pripadnost etnološki eliti Filozofske fakultete. S simulacijo aristokratskega družinskega življenja nam je bilo dovoljeno praktično preizkusiti razstavljene kose pohištva in druge predmete. Poleg tega smo smeli celo fotografirati! Nato smo v Wroblewu obiskali ljudskega umetnika - rezbarja Jerzyja Kaczmareka, čigar umetnine so razstavljene v sedemnajstih poljskih muzejih in tudi v tujini. Ko smo zapuščali Jerzyja, so ljudje ravno odhajali od maše (mimogrede: več kot 90 % Poljakov je krščenih katolikov), mi pa smo iznajdljivo, kot se za zavedne etnologe spodobi, izkoristili priložnost in si temeljito ogledali povsem leseno cerkev. Ob tem se je proti nevrotični neprijetnosti tišine boril zaupni glas tamkajšnjega župnika, ki nam je v še bolj kot običajno nerazumljivi poljščini vneto razlagal najbrž marsikaj zanimivega o cerkvi.

Na poti v Sieradz smo se zatekli v muzej na prostem v Szaleju, kjer je nekoč živel in deloval rezbar Szczezan Mucha. Menda je bil po krivem obtožen kraje lesa v gozdu in zato zaprt, po izpustitvi pa se je odločil za osamitev in postal umetnik. Pred hudobnim svetom je svojo domačijo zavaroval z ograjo lesenih stražarjev in s številnimi skrivnostno zanimivimi skulpturami, ki jih je razstavil po vsej hiši.

Preden smo se vrnil v Lodž, smo temeljito prečesali še lokalni muzej v Sieradzu in v pisarni gospe Bogne drastično vplivali na zmanjšanje zaloge čaja.

Lodž, 22. 11. 1995. Pred tekstilno tovarno, ki je bila v lasti židovskega mogotca POZNANSKEGA in je danes spremenjena v muzej.

Foto: Samo Klemenčič.

ŠTUDENTSKI BUNKER

Zvečer pa rave party. In vodka. Skratka: intenzivno in utrudljivo raziskovanje pomembnega segmenta urbane mladinske (sub)kulture - prek neposrednega opazovanja z udeležbo in odprtega intervjuja po naključnem vzorcu. Hkrati smo eksperimentalno opazovali odnos poljske večine do slovenske manjšine v Lodžu.

ponedeljek, 20. november 1995

V ponedeljek je sledil frontalni napad z združenimi silami v sam center Lodža. Po nekajurnem boju z meso trgajočim mrazom, trumami ljudskih množic, industrialistično neizrazito arhitekturo in srednje založenimi trgovinami je bila bitka dobljena. Samo en del bojnega načrta je ostal neizpolnjen: nikomur od nas ni uspelo, kljub požrtvovalnemu in tvegane- mu iskanju, najti niti ene same razglednice mesta.

Zmagoslavno smo zapustili kraj zločina. Seveda pa se tja morilec vedno vrača in tudi mi smo se v naslednjih dneh večkrat vrnili. Lodž nikoli več ne bo tak, kot je bil. *Panta rhei.*

Večer je potekal v znamenju mednarodnega sodelovanja, izmenjave mnenj in idej ter blagovne menjave (mi njim vino - oni nam vodko). Tokrat so raziskave potekale v okviru zelo specifičnega dela prebivalstva - študentske populacije. Dobro smo se seznanili s kulturo bivanja v tamkajšnjih študentskih naseljih in komparativno preučevali interakcijske procese v dveh študentskih klubih. Pogovor (ki bi bil še bolj plodovit, če bi Poljaki bolje obvladali vsaj kak tuj jezik - razen redkih izjem seveda) se je spretno sukalo okrog študija etnologije, ugodnosti in problemov študentskega življenja, politike (mimogrede: zelo malo študentov je volilo za Wałenso, ki menda grozljivo slabo govori poljsko). Prišlo je celo do izmenjave pesemskega izročila obeh dežel. Noč ima svojo moč. Vodka pa še večjo.

torek, 21. november 1995

Naslednji dan se je naši kombi enoti posrečilo infiltrirati v samo jedro poljskega ozemlja in zavzeti ključne položaje glavnega mesta Varšave. Večjih izgub nismo imeli. Pravzaprav je nastala le manjša materialna škoda v višini nekaj zlotov, pač odvisno od posameznikovega potrošniškega razpoloženja. Triumfo razvedrilno plazenje po precej velikem zgodovinskem muzeju nas je seznanilo z zgodovino Varšave prek arheoloških najdb, slik, fotografij in raznih predmetov.

Naslednja štartna panoga je bil prosti tek po ulicah. Pa še to: varšavska palača kulture dokazuje, da običajno mlačno-brezjajčna realsocialistična arhitektura iz magično nedoumljivih razlogov in vzgibov lahko občasnno doseže izjemno visoko stopnjo mutacije in se celo konkretizira v fantastično-impresivnih pojavnih oblikah. Čista poezija.

Večer je minil dokaj mirno.

sreda, 22. november 1995

Zadnji dan v Lodžu smo z našo prisotnostjo znatno prispevali k internacionalizaciji etnološkega filmskega festivala. Ogleдали smo si nekaj kratkih filmov: o transportu hlodov po reki, barvanju pisanic, delu Zagajewskega - umetnika, ki ustvarja iz smeti in gline.

Nato smo zašli v bolj industrijske sfere. Tu gre za namig na panoramski ogled velike tekstilne tovarne, ki je bila nekdaj v lasti judovskega mogotca Poznańskega in je danes spremenjena v muzej. Sledilo je romantično-avanturistično prebijanje skozi džunglo judovskega pokopališča, ki je baje največje v

Lodž, 22. 11. 1995, Tropic bar.

Foto: Samo Klemenčič.

Evropi. Zaradi morilskega mraza je malo manjkalo, pa bi ostali kar tam...

V večernih urah smo se udeležili poslovilne zabave v Tropic baru, kjer pa smo namesto v bikinkah prezimovali v popolni zimski garderobi. Še zadnjič smo lahko izkoristili priložnost za profesionalno-bahaško razkazovanje plesnih sposobnosti. Kot eno najbolj razburljivih doživetij velja omeniti to, da se je bistveno spremenil Samov do tedaj odločno odklonilen odnos do kuhanih vampov (gre za spremembo v pozitivni smeri), odnos do vodke pa se je še dodatno nadgradil in okrepil. Vse v interesu raziskave namreč. *Ethnologie über alles!*

Ob slovesu z gostitelji so solze lile v potokih. In morda se še danes, v najbolj osamljenih in izoliranih sobah študentskega naselja v Lodžu, v sobah, ki jih še ni izpridila neizprosno tep-tajoča gniloba moderne civilizacije, najdejo ljudje, ki ob dušechi turobnosti nedeljskih večerov, ob obvezni steklenici vodke, iz generacije v generacijo prenašajo pomemben del poljskega etnografskega izročila, ki govori o legendarnih slovenskih študentih etnologije in njihovih junaških podvigih na poljskih tleh.

Ena od pripovedk prav gotovo govori o zgodnjejutranjih bližnjih srečanjih prenatrpanega kombija (v katerem so se poleg stalne posadke nahajali še dva Poljaka in en srbski etnolog) s policijsko patruljo, ki nam je zaupala, da smo vozili brez luči. Sicer pa je vse skupaj minilo brez dramatičnih posledic.

četrtek, 23. november 1995

Umik je bil strateško izredno profesionalno in tekoče izpeljan, čeprav je neposredno sledil noči brez vsakršnega spanja. Spremljalo ga je nekaj vmesnih postankov: Czestochowa (ogled znamenite črne Marije, zaveznice Poljske, v samostanu Jasna Góra), Kraków (prosti tek po čudovitem mestu), Auschwitz in Birkenau (podoživljanje travm II. sv. vojne), Ljubljana (srečna draga vas domača).

petek, 24. november 1995

Misija zaključena. Uspešno.

Ob nedavno minulemu dnevu boja proti AIDS-u (1. 12.) pa še razveseljiv podatek: Spolno aktiven poljski par je pred leti porabil 1,5 kondoma na leto, zdaj pa jih porabi 6 (Nedelo, 3. 12. 1995). Bravo naši!